

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Na slavo rojstvá sv. Ivana Krstnika.

(Himen na večernicah).

Z brenkom prostih strun da bi mogli peti
sluge tvoji čudesna dela tvoja,
reši ustne tí nam nečiste krivde,
sveti Ivane!

Glásnik, ki prispél je z nebes visokih,
otcu javlja, vélik da boš rojênc;
tvoje mu imé in živjenja zgođe
zvrstoma javlja.

Toda on, sumeč ob obljudi višnji,
izgubil je govora gladke glase,
ti pa z rojstvom svojim si jasni gôvor
spet mu povrnil.

Ti, ležeč v zaklenjenem še telesu,
Kralja vseh začutil si v Deve hramu;
vsled zaslug pa Tvojih oboj* roditelj
tajne odkril je.

Otcu čast in rodnemu Njega Sínu,
in po moči Njima enaki, Tebi,
sveti Duh, ki Bog ste le eden zdaj in
večnih do vekov!

* Oče in mati.

Preložil S. Gregorčič.

Blagoslov kresa.

V »Rimskem Ritualu«, izdanem v Rimu od sv. zbora »de Propaganda Fide« leta 1893., se nahajajo v »Dodatku« nekateri blagoslovi, odobreni po sv. stolici in med

njimi je blagoslov kresa v predvečerje sv. Ivana Krstitelja, kjer je v običaju. Predno podam črtico o tem pri nas nenavadnem obredu, moram pripomniti, da je gori omenjeni »Ritual« ali obrednik popolnoma hrvatski (ne staroslovenski). Naši istokrvni in istovertni bratje Hrvatje imajo pred nami marsikako prednost. Po nekaterih hrvatskih vladikovinah se namreč bere sv. maša v staroslovenskem jeziku. Kar čita pri nas mašnik po latinsko, vse to — torej tudi najsvetejše besede ob izpreminjevanju — izgovarja hrvatski svečenik po staroslovensko. A sv. zakramenti se dele vsi od prvega do zadnjega v navadni hrvaščini tako, da vsakdo popolnoma razume mašnika, kadar krščuje, daje sv. odvezo, obhaja, poroča, mazili s sv. oljem. Bilje in pogrebne molitve se vse opravljajo v narodnem jeziku. Mašnik ne poje nerazumljive: Libere — nego: Oslobodi me Gospodi od smrti vječne u dan oni strašni i. d. V domačem jeziku pojo mašniki na obhodih in dele blagoslove.

Kako blagoslavlja kres? Ta blagoslov se pričinja z vzklikom:

R. Pomoč naša v imenu Gospodnjem.

O. Ki je vstvaril nebo in zemljo.

R. Gospod z vami.

O. In z duhom tvojim.

M o l i m o.

Gospod Bože, Oče vsemogoči, luč nevgasna, ki si vstvaril vsako svetilo: po Źsveti ta mladi ogenj in daj, da po mraku tega

sveta moremo s čistim umom dospeti k tebi, ki si luč nepristana. Po Kristu Gospodu našem.

O. Amen.

Nato pokropi svečenik ogenj z blagoslovljeno vodo. Potem pojo duhovniki pesem na čast sv. Ivanu Krstitelju, ki jo je lepo prevzel na slovenščino naš Simon Gregorčič (gl. prvo predalec te Dančine številke). Odpevši vzklikne blagoslovitelj:

R. Bil je človek poslan od Boga

O. Ki mu je bilo ime Ivan.

Molimo.

Bože, ki si nam z rojstvom blaženega Ivana ta dan časten naredil: daj svojim ljudem milost duhovnih radosti in mi vsem vernim vodi na pot večnega zveličanja. Po Kristu Gospodu našem.

O. Amen.

— 4 —

Sv. Petra in Pavla praznik.

Ti si Peter in na to skalo zidam svojo cerkev.

(Matej 16.)

Ko je huda lakota stiskala kanaansko deželo, šel je Jakop v Egipet. Prav 70 je bilo teh priselcev iz sosednje judovske v to takrat tako slovito deželo. Toda ko je Mozes za kakih 430 let po božjem povelju peljal te Izraelce iz Egipta v obljubljeni deželo nazaj, narastla je bila ta družina do šestih sto tisoč možakov brez otrok.

Dragi! Nekaj podobnega nam je danes pred očmi. Le majhena je bila družina, ki jo je bil Krist poslal med svet ljudstva izpreobračat na svojo sveto vero; 12 apostolov le; a v nekaterih desetletjih pa je tej veri pridobljenih bilo ne le 600.000 kristijanov — skoraj da smemo trditi: nešteta množica poprej paganskega sveta. Ker nad vse zanimiva prikazen koj teh časov je bila ta, da kolikor več je bilo radi vere pomorjenih kristijanov — toliko več jih je novih postalo.

Že začetkom 3. stoletja je bilo povsod toliko kristijanov, da o njih nejevernikom piše v 2. stoletju rojeni Tertulijan: „Vse kar

je vašega bilo, napolnili smo mi: otoke, mesta, zборе, senat in cesarski dvor.“

Prizadevali so si sicer nejeverniki-cesarji, da bi vgonobili to upapolno Kristovo nevesto, sv. cerkev, a zaman. Kruti Dioklecijan, iz najnižih slojev popel se do cesarskega žezla, je bil prišel do te žalostne zavesti, da je zatrl krščanstvo. Spomenik si je celo oskrbel z napisom „Dioklecijanu, vgonobitelju kristijanov“ — a kaka mu osoda! Vpognjen težkega vladarskega posla se je odpovedal cesarstvu ter šel počivat v Salono na Dalmatinskem. Iz ostankov njegove palače pa je pozidano danes mesto Spljet; njegov Jupitrov tempelj je danes škofijska cerkev in njegovo svetišče, bogu Eškulapu v čast, krstna kapela. Tem načinom je Dioklecijan, akopram zoper svojo voljo, zidatelj za Kristovo cerkev.

Premišljujmo zato danes v čast apostoloma, ki praznujemo njun slovesni god, zakaj in kako da je koj začetkoma od dne do dne tako zelo naraščalo število prvih kristijanov.

To tudi sebi v blagodejen pouk.

*

Lepo, nad vse lepo je bilo vedenje prvih kristijanov. Čistega življenja so bili, goreče skrbi za svojo dušo; ostri do sebe, milobni do drugih; v svoji plemenitosti sposobni za vse veliko in dobro, a tudi najmanjšega ne prezirajoči, če je komu biti moglo v prid. Merodajna postava krščanske olike jim je bila zapisana v Pavlovih bolj nebeško nego zemsko zvenceh besedah: „Ljubezen je potrpežljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevoščljiva, ne ravna napačno, se ne napihuje; ni časti lakomna, ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega; ne veseli se krivice, veseli se pa resnice; vse pretrpi, vse veruje, vse upa, vse prenese. Ljubezen nikoli ne mine.“ (I. Kor. 13, 4—8.) A kakor jim je bila ljubezen glavno pravilo njihovega življenja, tako jim je bila tudi čednost ponižnosti tista trdna podlaga, na koji so pozidano imeli krščanskih kreposti poslopje. Tako torej vedenje in življenje prvih kristijanov. — To pa, da je krščanstvo božjega izvora; da je resnica, ki

vedno ostane; da je božja resnica, ki se izpremeniti ne more — to pa je prvi in zadnji vseh vzrokov, da se je tako zelo širilo krščanstvo koj iz začetka, vse pozneje dobe in na vsakem kraju. Zmagovalna je namreč moč resnice sama ob sebi, a če je božja resnica, potem je nepremagljiva.

Velikrat se je pripetilo v teh prvih časih, da so pričo nejevernikov trpinčili mučence radi njihove krščanske vere. In kaj se je pogostoma zgodilo ob tem? To, da je bila moč izgleda dostikrat krepkeja od magnetove osti, ki po naravini postavi vleče železo na se. Niso se namreč ustaviti mogli nejeverci sili takih prizorov. Zato so taki paganski gledalci neredkokrat sami hiteli na morišča in se tam oznanili za kristijane. In konec? Ta je bil pa tak, da je za nekaj trenutkov nad njihovimi glavami zablestel isti mučeniški venec, kakor so ga njih soverniki začetkoma namenjenega imeli le samo kristijanom. — Kedo pa je bil n. pr. sv. mučenec Hadrijan poprej? Cesarju Maksimianu sluga in desna mu roka ob preganjanju kristijanov. A ganila ga je čudovita stanovitnost krščanskih mučencev. Zglasil se je zato kristijana. In nasledek? Nasledek je bil ta, da je na tej priči — s krščanskimi mučenci vred — dal za Krista življenje. — In kedo sveti mučenec Gemijnan? Nejevernik poprej in sovražnik kristijanom. Toda, ko je umirati videl rimsko vdovo Lucijo v raztopljeni smoli, spoznal je ob taki ženski kreposti Krista očitno; zato pa tudi pustil zemsko življenje, da si je pridobil tam gori nebeško. Tako so junaški izgledi svetih mučencev provzročevali nove izpreobrnjence na krščansko sv. vero in ob enem nove mučenike.

A ne le mučencev, nego tudi ostale kristijane so vsesploh celo pagani slavili s priimkom „pravični“. Saj krivičnika ni bilo med njimi. Atenagora, poprej pagansk učejak, potem tudi mučenec za Kristovo sv. vero, je zapisal besede: „Nobeden izmed kristijanov ni vreden graje, razun ta, ki mu je vera le za hlimbo.“ Pred vsem pa so se divili njihovemu medsebojnemu življenju govoré: „Glejte, kako se ljubijo

med seboj; drug za družega so pripravljeni dati življenje.“

To torej bujno seme božje resnice, zasejano narodom v srca.

* * *

Dragi! Po božjem vkrepu se je sosebno še radi lepih izgledov, ki so je v življenju dajali prvi kristijanje drugemu drug, tako zoper vse pričakovanje hitro razširjala Kristova sv. vera; ta vera, ki sta jo z največim vspedom oznanjevala prva njena apostola, sv. Peter in Pavel.

Namen tej sv. veri je tudi dandanes, da se širi po vsem svetu, kjer je še ni. Iz tega vzroka jej pravimo katoliška vera, po grškem izrazu *καθολική* (καθολική) ki pomenja to, kar naša beseda „vesoljna“ — torej že po tem svojem znaku namenjena vsemu svetu.

Zato prosimo današnji veliki cerkveni god Boga, naj bi sv. cerkev, zidana na močno Kristovo podslombo in na podslombo njegovih apostolov, razširila se prej ko prej še med vse one narode, ki je do sedaj niso poznali.

A bodimo pa sami v svojem življenju lep izgled drugovernikom prav kakor kedaj naši bratje in naše sestre: prvi kristijanje.

To naše lepo vedenje in ti lepi vzori našega življenja — porošeni z milostjo božjo — vtegnejo tudi še danes biti vzrok njihovi izpreobrnitvi na vero, koje podlagina stebra sta današnja slavljenca, sv. Peter in Pavel. Amen.

III. nedelja po Binkoštih.

In tarizeji in pismarji so go-
družali rekoč: Ta grštnike spre-
jema in je ž njima.
(Luka, 15)

Zgodi se ti, da zašumi v zeljenadi, kjer si trgala cvetic. In ob tej priči se izvali ostudna kača iz peresja. Pazi in beži, če ti je zdravja mar in živjenja.

Kar tebi kača, to so Jezusu napram bili farizeji in pismarji. Vedno strup v srcu in na jeziku bi mu škodovali telesno in duševno, da bi ne imeli v njem tega pred seboj, ki se mu, če sam noče, sploh ničesa žalega storiti ne more. Kamenjati ga je nji-

hova nakana, ko se je izjavil, da je videl Abrahama; hudujó se, ko ozdravlja sabotni dan in godrnjajo, ker grešnike-cestninarje sprejema in je ž njimi.

In kako Krist prenaša vse te sovražne napore? Z najmirnejim vedenjem. Saj tudi luno v jasnih nočeh lajajo psi, toda lajajo zastonj. V svoji velečastnosti dalje vesla, pripeta na nebeški obok kakor poprej.

Vender pa se mir v hišah, po vaseh in po mestih, v celih deželah z ničimur bolj ne kali, nego s hudobnimi jeziki. Kregi se v nemajo neredkokrat iz ene nepremišljene besede, da celo poboji nastajajo prav tako kakor velikrat vpepeli mala iskrica veličastno poslopje.

Kedor z nepremišljenostjo brez vzroka razglasuje tvoje resnične pregreške, ta te opravlja. Kedor ti pa prilastuje izmišljenih napak, ki jih nimaš na sebi, ta te obrekuje. Oba — kakor opravljaec prav tako tudi obrekovalc — ti, dragi, sekata občutnih ran. Zato mi je dolžnost, da ti vspešnih zdravil naznanim zoper oba.

Če se ti očitajo resnični pregreški, se poboljšaj; če se ti pa oponašajo izmišljene napake, ne zmeni se za to.

O tem bodemo danes premišljevali z božjo pomočjo opiraje se na staro resnico: Ni ga bilo človeka, da bi bil všeč vsem in da bi vsakemu mogel vstreči; ni ga tacega sedaj in ne bo ga v prihodnje.

*

1-vič. Če te opravljajo: če se ti očitajo resnični pregreški, se poboljšaj.

V prvi vrsti moraš tega biti prepričan, da je to božja volja, ker je tvoja skrivna pregreha prišla na dan. — Umevno je in naravno je, da ti hudo dé, da je skoraj neprenosljivo, ko se je kar na en krat pred ljudstvom razgrnilo vse tvoje mišljenje; tvoja govorica in tvoje dejanje. A, dragi, resnica je slednjič resnica in družega ti ne preostaja, nego da trdno skleneš od slej se vsega tacega in podobnega varovati z milo božjo pomočjo.

Potem ti pa celo božja dobrota vtegne biti odkritje tvojih pregreh. Kako to mo-

goče — vprašaš začujen — dobrota naj mi bo to silno dušno trpenje? A povej mi, ni-li bolje, da se ti odvzame morda celo obolela noga, nego da bi si z njo zastрупil vse telo in bi moral umreti radi nje? Kaj meniš, ali bi se kos lesa — da mu je dar jezika — hotel pritožiti zato, ker ga obte-suje umetnik in hoče stvariti iz njega slavno podobo? Tako je tudi za-te bolje, da se tu očistiš in da tu na zemlji trpiš, nego da si obsojen v večno kazen unstran groba. Dragi! Pravega poboljšanja ti bo treba — in opravljanja bo enkrat za vselej konec.

Davidu kralja se zmislí. Na begu pred upornim sinom Absalomom ga zaničljivimi besedami zasramuje, celo preklinja ga in kamenjem ga luča mož iz rodovine Savlove hiše, Semej po imenu. Tje iti in glavo mu hoče odsekati vojskovodija Abisaj. Toda David je v svoji ponižni spokornosti izustil vekovito imenitne besede: „Pustite ga preklinjati. Zakaj Gospod mu je ukazal, da Davida preklinja in kedo je, da bi se reči predrznil — zakaj je delal tako?“ (II. Kralj. 16, 10.)

2-gič. Če te obrekuje: če se ti očitajo izmišljene napake, ne zmeni se za to.

Nočem trditi, da moraš prezreti prav vselej, če si obrekovan. Tega ne menim. Tudi svetniki niso molčali vsakokrat in so se pogostoma odločno zglasili za svojo čast. A čemu pa se vender le redoma ne zmeni za to? Prav zato se ne zmeni, ker je malo takih, da bi obrekovanje sprejeli za resnico. Zanesti se namreč smeš, da se iz obraza spozna krivičnik in da razsodni ljudje niti v stanu niso slabega verjeti o tebi, če si nedolžen. Lepe besede je zapisal paganski pesnik, če je rekel: „Smeji se neomadežnost vesti — Izmišljotini, ki o njej se govori.“ In prav je učil modri Seneka, ko je trdil: „Vse kar je raznesel slab jezik — vse to poravna dobra vest.“

A če se ne zagovarjam, sodili me bodo krivega vsi — tako trdiš. Toda, dragi, kaj bi ti škoditi moglo, ko bi te tudi napačno sodili ljudje; da si le pred Bogom nedolžen? Kakor senca ne neosnažuje belega zidu, tako te obrekovalcev izmišljave omadeževati

niso v stanu. Nedolžnega inte si pač brezdvomno sčasoma prisvojiš takim potem — ker resnica mora vendar le končno na dan.

Poglejmo, kako so se vedli obrekovani veliki možje. — V stolp je nehvaležni gotski kralj Teodorih velel zapreti modreca Beotija. V tej zaprtini je spisal 4 knjige svojih tolažeb (*De consolatione philosophiae*) učeč: kako v sebi nosi nebesa vsakedo, ki je plemenitega mišljenja, in da krepostni niti nesrečen postati ne more. Zadavili so ga slednjič v tem zaporu, kjer je prepeval, ko so drugi jokali. — Iz Beotijevega pogleda v londonski zapor. Tu pa biva angleški kancelar Tomo Mor — jetnik v plačilo 40 letni zvestobi: mož odkritosrčen, čist mož kakor zlato. V duši pa mu je prek zopora bilo tako malo tesno, da je tolažil in ohrabroval svoje domače ljudi, ki so ga ilteč prosit hodili, naj smrt odvrne od sebe. Na morišče — tako pišejo o njem — je stopal tem načinom, kakor vidimo svetnjake hitei na veselice. Angleški kralj, nesrečni Henrik VIII., je neupognjenemu značaju veleval vzeti glavo.

* * *

Dragi! Ob zakrivljenem opravljanju naj te tolaži in dviga Psalmistova vekovečna beseda, ki se glasi: „Dobro mi je, ker si me ponižal, Gospod!“ (Psalm. 118, 71.)

Ob nezakrivljenem obrekovanju pa naj ti bo blagodejno sidro v valovitem vznemirovanju tvojega notranjega sv. Avguština uk: „Mislite kar vam o Avguštinu ljubo, da je le neobtežana njegova duša.“ Amen.

Očistimo slovenske molitve.

Pred nekaj tedni sta izšli dve molitveniki: večja z naslovom: *Večno življenje*, in manjša pod zaglavjem: *Šolski molitvenik*. Poslednja obsega isto stvarino, toda v manjšem obsegu, kakor prvi molitvenik, namenjen gimnazijcem in odraslim. Novi knjigi sta hvalevredno sestavljeni. Njijina prednost je oziranje na cerkveno leto. Molitvenika vzbujata zanimanje za skrivnosti, ki so jim posvečeni posamezni prazniki in cele

dobe, in ljubezen do cerkvenih obredov. Lep namen! A še neki drug, zelo važen smoter je vodil pisatelja teh molitvenikov dr. Gregorja Pečjaka. — Pred dalje časom se je sestal odbor slovenskih katehetov zato, da bi določili, kako naj se pravilno molijo cerkvene molitve v naši slovenščini. Pravilno vravnane molitve naj bi se po molitvenikih vsesploh sprejele in po vseh naših pokrajinah enako molile.

Po svoji obliki pravilna je tista molitev, ki se ponaša s pravilnim jezikom in ako je preložena s tujega n. pr. latinskega jezika — da pogodi zmisel izvirnika.

Kako naj se slovenijo najpotrebnejše molitve, razložil nam je lani lepo v tej dobi najboljši poznavalec slovenščine o. Stanislav Škrabec v dveh sestavkih, najprej priobčenih v „Cvetju“ in potem v „Danici“. Njegova navodila se prav glede na najvažnejše točke niso vpoštevala v gori omenjeniu novih molitvenikih, ki naj bi storila vednim izpremembam konec. Dosedanje velike napake naših molitev naj se torej odobre za vse čase. Ako bi kedo hotel poslej izdati kak molitvenik s pravilno zasnovanimi molitvami, naj bi ne mogel dobiti potrjenja. Tako menda vendar ne pojde.

V novih molitvenikih si niso molitve dosledne. Po nekod rabi pisatelju popolnoma napačni: Čast bodi . . . po nekod pa pravilni: Slava Očetu . . . Nedosleduje!

Četrta sv. maša „v čast brezmadežni Devici“ ima pravilno: Zdrava, milosti polna — a med najpotrebnejšimi molitvami stoji na 3. str.: Češčená Marija. V slovilu te molitve kakor jo navajata nova molitvenika opazujemo nazadek. Molitvenik presv. Sreča Jezusovega, ki ga je izdal leta 1901, knezškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, veli na str. 145.: Češčená Marija . . . blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad . . . Pisatelju novih molitvenikov je bilo treba izpremeniti le prvo besedo „Češčená“ v „Zdrava“ in stvar bi bila vgodno rešena za vselej; ali namestu tega je šel in zamenjal še škofov izraz „blagoslovljen“ z besedo „blažen“. V tem torej nazadek in neposnemanje onega, kar je dobro zasnoval knezškof.

V litanijah stoji v novih molitvenikih namestu starodavnega: Kriste, usmili se nas — imenovanik: Kristus, usmili se nas. Ali ne kazi to ob enem tudi blagoglasja — dva u zaporedoma? Kako se bo to pelo?

Naši stari so lepše molili očenaša poslednjo prošnjo: temuč nas reši od zlega (gl. Pavla Frančiška Klapšeta Synopsis Catechetica str. II.) Vsega zlega — smo klicali doslej v litanijah. Starega zlega sta nas rešila nova molitvenika, a namestu tega uvela: Vsega hudega; tako smo se zopet oddaljili od stare slovenščine, ki ima: ot vsakogo zla.

Ali bi ne bilo umestno, da bi ostala starodavna lepa izraza: Kriste in zlega; a se odpravila poročniča, ki ne pristaja Bogorodnici? Tudi o tem je že pisala »Danica« 1. l.

Naposled treba opozoriti na slovenjenje latinskega: digneris z velevnikom v zadnjem oddelku litanij vseh svetnikov. Nova molitvenika imata za: ut nobis indulgeas — prizanesi nam. Doslej smo molili: da nam prizanešješ, kakor je tudi v staroslovenskem misalu: da nam prostiši . . . da nas uslišiš, stsl. da nas uslišati račiši — a »Večno življenje« piše: Usliši nas za: ut nos exaudire digneris in knadu nato: usliši nas za: exaudi nos. Torej zopet nedoslednje. — Prijatelji, nikarte tako v stvarih, ki si je sami mislite važne. Tacega neprebavljenege ne pripuščamo niti šolarčkom: a sami pa -- kako burite nekam naprej brez zvezde-vodnice.

Ali bi ne bilo bolje, ko bi bilo ostalo pri starem? Odbora za poboljšanje naših molitev ni bilo treba. To stvar naj bi bili izročili priznanemu veljaku o. Stanislavu Škrabcu in kar bi bil on šklenil, naj bi bili sprejeli; potem bi bil »vednih izprememb konec«. Kako on sodi o novih molitvenikih, izvedeli smo iz poslednjega zveska »Cvetja«. Ker se strinjamo v tej reči z njim, povatismo tu glavno iz njegovega tehtnega spisa. V tej stvari je monumentalne odvažnosti

S katoliškimi kristijani z rimsko Cerkvijo!

Frančišek, mož katoliški
In ves ves apostoliški
Učil je se deržati
Na rimske cerkve pašnike
In opominjal mašnike
Nad vse je spoštovati

Tako nekako se začenjajo večernice našega svetega očeta Frančiška. »Rimske cerkve pašniki«, to so seveda pašniki katoliške vere, po katerih rimski papeži ko najvišji duhovni pastirji pasejo ovčice Kristove, pravoverne kristijane. Vender je hotel sv. Frančišek ne le na pravo katoliško vero navezati svoje redovne sinove, temuč tudi še posebej na tisto službo božjo, ki je bila tedaj v Rimu v navadi. V vodilu je naravnost zapovedal: »Kleriki naj opravljajo službo božjo po redu svete rimske cerkve. V oporoki pa določuje, kaj naj se zgodi s tistimi brati, ki ne bi opravljali službe božje po vodilu in bi hoteli drugači spreminjati, ali ne bi bili katoličani. Iz tega vidimo, kako jako je povdarjal sveti oče potrebo edinosti z rimsko cerkvijo ne le v veri, temuč tudi v molitvah. Za to mislimo, da smemo in moramo povdarjati to potrebo tudi mi, ne samo za naš prvi, temuč enako tudi za naš tretji red in sploh za vse naše verno slovensko ljudstvo

Kaker smo pravili že lani in že pred več leti, ohranile so se pri nas iz davnih časov v nekih molitvah pomanjkljivosti in zmote, ki bi jih bilo treba popraviti, tako da bi se tudi mi v tem zedinili s katoliškimi kristijani, z rimsko-katoliško cerkvijo. V naših molitvah so namreč neketere besede tako spremenjene, da se po njih ločimo od vseh drugih katoličanov, da smo v njih torej naravnost odeppljeni od rimske cerkve. To je sicer nekako grozno slišati, pa je resnično. Vender nočemo nikomer nič očitati za to, ker smo prepričani, da je Bog sprejemal naše molitve tudi tako pomanjkljive; saj ne gleda tolikanj na besede, koliker na srece. Ali spoznane napake vderžavati v takih rečeh, to bi bilo blizu toliko, kaker spoznani kerščanski restnici se vstavljati, kar je greh zoper sv. Duha. Spoznanje pride seveda dostikrat le sčasoma in dokler ga brez zadolženja ni,

tako dolgo ni greha. Ali prizadevati si moramo vsi, da pridemo h pravemu spoznanju, in kedor ga je z božjo pomočjo dosegel, naj ga ne hrani le sam za se, temuč je dolžan tudi drugim povedati resnico. Da torej ne bom moral reči kedaj po Izaijevo: »Gorje meni, ker sem molčal,« zato bom govoril še enkrat in prosim v imenu božjem blagovoljnega posluha.

Molitev, ki ji pravimo navadno »češčenasi-marija,« imenuje se po latinsko »salutatio angelica.« Po naše bi se to reklo »angeljsko pozdravljenje.« Ali, ker smo začenjali do zdaj to molitev z besedo »češčena,« zato so ji rekli nekedaj »angeljsko češčenje.«⁹ To je pomenilo potem takem tisti čas toliko kaker »Ave Maria,« kaker se je tedaj pogostoma tudi reklo namestu »angeljsko češčenje.«¹⁰ Ko so torej dejali tisti čas: »Molimo angeljsko češčenje,« hoteli so reči toliko kaker: »Molimo avemarijo« ali »molimo češčenasi-marijo.« V prvih časih namreč, ko se je bilo začelo zvečer k molitvi zvoniti, ni bilo še določeno kaker le, da naj se moli trikrat »Ave Maria.« Ko se je pa ščasoma vpeljalo, da so se pred vsako avemarijo izgovorile sedaj navadne besede, pred prvo: »Angelj Gospodov je oznanil Mariji in spočela je od Sv. Duha,« pred drugo: »Glej dekla Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi,« pred tretjo: »In beseda je meso postala in je mej nami prebivala,« potem se je začela pri nas vsa ta molitev imenovati »angeljsko češčenje.« Ali po latinsko se imenuje ta molitev »Angelus Domini,« to je »Angelj Gospodov,« in tako pravijo tudi sploh menda vsi drugi katoličani, n. pr. ruski: »Angel Gospodenj,« češki »Anděl Páně,« poljski »Anioł Panski,« nemški: »Der Engel des Herrn,« angleški: »The Angelus,« italijanski: »L'Angelus i. dr. To sicer ni ravno nič bistvenega, ali zakaj ne bi bili katoličani edini v tem imenu? Pridružimo se torej tudi mi vsem

drugim in imenujmo to molitev po njenih prvih besedah »Angelj Gospodov,« Besedam »angeljsko češčenje« pa vernimo njih pravi pomen: »češčenje angeljev, Engelerverehrung, Engelkult,« ali pa: »češčenje, s kakeršnim angelji Boga častijo, »englische« ali »engelgleiche Gottesverehrung.« Za »avemarijo,« kar so pri nas nekedaj pomenile besede »angeljsko češčenje,« jih zdaj seveda ne moremo rabiti, ker se v latinščini »avemariji« ne pravi »veneratio angelica« temuč »salutatio angelica« in to je po naše »angeljsko pozdravljenje.«

Morda bi vtegnil kedo misliti, da bi se moralo reči prav »angeljevo pozdravljenje,« ker se v resnici začinja s pozdravljanjem angelja Gabrijela. Res je, da se ž njim začinja, ali nadaljuje se z Elizabetinim pozdravljanjem in končava s prošnjo, ki jo je dostavila cerkev. Ni torej cela molitev »angeljevo« ali »angelovo pozdravljenje,« temuč ko naša molitev je naše pozdravljenje, Ali to naše pozdravljenje ima lastnosti angeljskega, sladkost, lepoto in moč angeljsko. Takemu pomenu primerno se imenuje torej po latinsko, ne »salutatio angeli,« temuč »salutatio angelica,« in tako po tem tudi po italijansko »salutazione angelica,« po špansko »salutacion angelica,« po francosko »salutation angelique,« po angleško »Angelical Salutation,« po nemško »der englische Gruss,« po rusko »Angeljskoje privetstviye,« po poljsko »Pozdrowienie Anielskie,« po češko »Pozdravení andělské,« po lužiško »jandzelske povitanjo. Po pravici smemo torej tudi mi reči: a n g e l j s k o (ne: angelovo) pozdravljenje.

(Po »Cvetju z vrtov sv. Frančiška« t. XXII, 6 zv.)

(Konec prihodnjic.)

Zgodovinske črtice iz Bele Krajine v turški sili.

(Dalje.)

L. 1527., meseca maja je Turek, kljub naštetim žrtvam in žrtvam primernim pripravam vender-le plenil in požigal po Metliški okolici. Spustili so se dalje na Kranjsko in, prisiljeni vrniti se, so se umaknili proti

⁹ Glej »Catechismus« natisnjen v Ljubljani 1770, str. 13, odgovor na vprašanje: Koku ti moliš Angelsku Češenie?

¹⁰ Prim. Kastelec, Bratovske buquice sv. roženkranza, str. 7: »Potéh pèrvih Dessetih Ave Maria h«.

Kolpi nazaj, ne prizanašaje sosedom Beli Krajini: Poljaneem in Kosteleem, katerim so pobrali, kar se je dalo odnesti. Naslednje leto, 1528, so se vršili štirje hudi navali na Kranjsko. Brezdvomno so se podile turške čete v Kranjsko čez izžeto Belo Krajino in brezdvomoma so se tudi čez njo vračali na svoj turški dom. Ta kraj so prav v tem času silno vznemirjali takozvani Martolozi ali neredni vojaki, ki so v četah, broječih 50 do 60 konjиков dan za dnem drli čez mejo, požigali in plenili, kolikor se je dalo. Tako je pisal Jurešić 27. avgusta 1529 iz Metlike do Bernarda Cles-a, škofa tridentinskega med drugim to-le: Vsak dan udero čez mejo k nam Turki po 50 do 60 konjиков in brez mere plenijo in požgajo na skrajni hrvaški in meji kranjski.

Silni veliki napadi in ti mali napadači, po pogostnih vdomih v deželo nič manj kruti od prvih, so očevidno pokazali, da ne bo miru, dokler se meja ne zastraži s stalno stražo in vstanovi vojaška krajina ali granica, ki bode dala oddiha po neprestanih naporih vtrujenim mejačem. Po mnogih naporih se je v naslednjih dveh desetletjih vendarle vstanovila zaželena vojaška granica.

Turška sila, turški jarem je postal neznosen podjarmljenim v Bosni in Srbiji. Tilnik, od otročjih let navajen slobodi, se ni mogel privaditi jarmu sužnosti. Skušajoč otresti se turškega jarma so v večjih ali manjših oddelkih pribežali, uskočili od ondi na Kranjsko, iskali in prosili pri deželnih knezih in stanovih varnejših bivališč. V sled neprestanega uskokovanja je te zadnje jelo res prav skrbeti, kam bi naselili imenovane

bosenske in srbske begunce. Po mnogih žrtvah deželnih knezov in stanov so se vselili kakor sosedje Belokranjceev in ne bo odveč, ako teh: Žumberčanov, Marindolceev in Bojančanov, (srbsko-hrvatskega prvotnega, sedaj seveda vdomačenega narečja po jeziku), v tem oddelku o kratkem omenim.

Iz Gorjanceev, posebno iz Žumberškega in Mehovskega se je bilo radi neprestanih turških napadov mnogo stanovnikov izselilo v varnejše kraje. Po teh razobljudenih krajih so se naselili bosenski Pribegi, ali Uskoki, ki so temu delu Gorjanceev dali ime Uskoško Pogorje. Kranjska je v tem času z njimi obilo pridobila. Bili so izvrstni vojaki, preizkušeni v bojih s Turki. Vedno so bili pripravljene na boj v novi domovini s starim sovragom, dobro so branili pred njim mejo ali granico, ki se zove po uskoškem njih središču Žumberku »Žumberška vojaška granica«.

(Dalje pride.)

Iz domovine.

Patronsko opravilo sv. Ivana Krstnika v Trnovem v Ljubljani se bo vršilo letos šele III. nedeljo po Duhovem t. j. dne 2. malega srpana zato, ker so prej to nedeljo obhodi presv. R. T. pri Sv. Jakobu in pri oo. frančiškanih.

Dvestoletnica v Kropl. Dne 22. rožnika t. l. je minulo dvesto let, odkar so trije dečki nabiraje jagode našli v grmovju nad Kropo čudodelno podobo Matere božje, ki jo sedaj časte v prijazni cerkvi, sezidani na najdišču leta 1712. V proslavo gori omenjenega dogodka bo prve dni meseca malega srpana slovesna tridnevniča »pri kapelici« — kakor ljudje zovejo ono blizu dvesto let staro cerkvico nad Kropo.

P.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi polji in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blaznik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivani Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.